

Ylitarkastaja Noora Märijärvi

27.9.2022

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

HE 76/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriön asiantuntijaa etäkuultavaksi sekä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä 76/2022 vp eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Sisäministeriön rajavartio-osasto, joka toimii samalla Rajavartiolaitoksen esikuntana, esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa.

Ehdotetun luonnonsuojelulain Rajavartiolaitosta koskevat säännökset vastaisivat voimassa olevaa sääntelyä, ja Rajavartiolaitos olisi edelleen yksi luonnonsuojelulain noudattamista valvovista viranomaisista. Tietyt Rajavartiolaitoksen toimintaa koskevat ehdotetun lain säännökset ovat sisäministeriön rajavartio-osaston näkemyksen mukaan kuitenkin liian suppeita. Ehdotetussa laissa on huomioitu rajavalvonta, mutta ei muita Rajavartiolaitoksen ydintehtäviä, joista säädetään rajavartiolain (578/2005) 3 ja 25 §:ssä, meripelastuslain (1145/2001) 3 §:ssä ja aluevalvontalain (755/2000) 24 §:n 2 momentissa. Kyseiset tehtävät ovat raja- ja meriturvallisuuden ylläpitäminen, alueellisen koskemattomuuden valvonta ja sotilaallinen maanpuolustus.

Rajavartio-osasto on 6.8.2021 lausunut esitysluonnoksesta ympäristöministeriölle. Rajavartio-osasto on tuolloin tuonut esille tarpeen muuttaa ehdotettua lakia niin, että luonnonsuojelualueilla turvattaisiin rajavalvonnan ohella myös muut Rajavartiolaitoksen lakisääteiset tehtävät. Hallituksen esityksessä ei ole huomioitu rajavartio-osaston esittämiä muutosehdotuksia eikä myöskään perusteltu, miksi niitä ei ole otettu huomioon. Tämän vuoksi rajavartio-osasto tuo muutostarpeet edelleen esille tässä lausunnossaan.

50 § Poikkeukset kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännöksistä

Ehdotetun luonnonsuojelulain 50 §:ssä säädettäisiin poikkeuksista kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännöksistä. Säännöksen 1 momentissa olisi 11-kohtainen luettelo toimenpiteistä, jotka olisivat sallittuja kyseisillä alueilla. Lisäksi 50 §:n 4 momentissa säädettäisiin, että kansallispuistossa ja luonnonpuistossa saataisiin tilanteen niin vaatiessa ryhtyä muun muassa rajavalvonnan edellyttämiin välttämättömiin toimenpiteisiin.

Ehdotettu 50 § ei rajavartio-osaston näkemyksen mukaan ole riittävän kattava. Säännöksen 1 momentin luetteloon tulisi lisätä kohta, jonka mukaan kansallispuistossa ja luonnonpuistossa saisi rakentaa, kunnostaa ja huoltaa raja- ja meriturvallisuuteen, alueellisen koskemattomuuden

valvontaan sekä puolustusvalmiuden ylläpitoon käytettäviä välttämättömiä rakennuksia, rakennelmia, teknisiä laitteita ja polkuja sekä tehdä niiden edellyttämiä vähäisiä raivauksia.

Lisäksi ehdotetun 50 §:n 4 momentissa voitaisiin säätää rajavalvonnan edellyttämien välttämättömien toimenpiteiden sijasta Rajavartiolaitoksen tehtävien edellyttämistä välttämättömistä toimenpiteistä. Tällöin ehdotetun 50 §:n 4 momentin mukaan kansallispuistossa ja luonnonpuistossa saataisiin tilanteen niin vaatiessa ryhtyä muun muassa *Rajavartiolaitoksen tehtävien edellyttämiin välttämättömiin toimenpiteisiin.*

Nykyisellään Rajavartiolaitoksella on kansallispuistojen ja luonnonpuistojen alueilla rajavalvonnessa tarvittavia tutka- ja kameramastoja, partiotukikohtia ja valvontatorneja. Ehdotetun muutoksen myötä niitä olisi mahdollista rakentaa myös muita Rajavartiolaitoksen ydintehtäviä varten. Säännöksen perusteella olisi mahdollista tehdä myös vähäisiä raivauksia ja rakentaa esimerkiksi siirrettäviä valvontalaitteita ja niiden turvajärjestelmiä.

Luonnonsuojelulakia uudistettaessa tulisi erityisesti nykyisen turvallisuus- ja maailmanpoliittisen tilanteen vuoksi varmistaa, että raja- ja meriturvallisuuden ylläpitämisen, alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja sotilaallisen maanpuolustuksen toimintaedellytykset ovat olemassa kaikissa oloissa ja kaikilla alueilla. Rajavartiolaitoksen toimintakyvyn on säilyttävä korkealla tasolla myös tulevaisuudessa.

52 § Valtion muun luonnonsuojelualan rauhoitussäännökset

Ehdotetun luonnonsuojelulain 52 §:ssä säädettäisiin valtion muun luonnonsuojelualan rauhoitussäännöksistä. Ehdotetun 52 §:n 6 momentin mukaan perustamisasetuksella voitaisiin säätää Puolustusvoimien harjoitus- ja koulutustoiminnasta sellaisella valtion muulla luonnonsuojelualueella, johon Puolustusvoimilla on käyttöoikeus, ja muutoinkin muuhun luonnonsuojelualueeseen kuuluvalla vesialueella, jos toiminta ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Perustamisasetuksella voitaisiin säätää myös lentotoiminnan ja merenkulun turvalaitteiden sijoittamisesta ja kunnossapidosta sekä muista vastaavista viranomaisen toimenpiteistä valtion muulla luonnonsuojelualueella, jos toimenpiteet eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta.

Säännöksen perusteluihin (HE 76/2022 vp, s. 185) on lakiesityksen jatkovalmistelussa lisätty täsmennys, jonka mukaan valtuus säätää muita poikkeuksia koskisi esimerkiksi rajavalvontaa. Rajavartio-osaston näkemyksen mukaan valtuuden ei tulisi rajoittua rajavalvontaan, vaan ehdotetussa 52 §:ssä tulisi nimenomaisesti sallia Rajavartiolaitoksen harjoitus- ja koulutustoiminta valtion muilla luonnonsuojelualueilla vastaavasti kuin hallituksen esityksessä esitetään Puolustusvoimien osalta.

Rajavartiolaitoksen harjoitus- ja koulutustoiminta valtion muilla luonnonsuojelualueilla liittyisi erityisesti alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja sotilaalliseen maanpuolustukseen. Rajavartiolaitos on keskeinen osa Suomen puolustusjärjestelmää ja puolustusvalmiutta. Jokainen Rajavartiolaitoksen partio valvoo tehtävissään myös Suomen alueellista koskemattomuutta, minkä lisäksi Rajavartiolaitoksen rajajääkärikomppaniassa ja erikoisrajajääkärikomppaniassa palvelee asevelvollisia ja naisten vapaaehtoista asepalveluksesta suorittavia (rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain (577/2005) 30 §).

Ympäristöministeriölle toimittamassa lausunnossa toteamallaan tavalla rajavartio-osasto katsoo, että ehdotetun luonnonsuojelulain 52 §:n 6 momentissa tulisi mainita myös Rajavartiolaitos. Säännöksessä säädettäisiin, että perustamisasetuksella voitaisiin säätää Puolustusvoimien *ja Rajavartiolaitoksen* harjoitus- ja koulutustoiminnasta sellaisella valtion muulla luonnonsuojelualueella, johon Puolustusvoimilla *tai Rajavartiolaitoksella* on käyttöoikeus, ja muutoinkin muuhun luonnonsuojelualueeseen kuuluvalla vesialueella, jos toiminta ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta.